

Naam van het schoolvak zaait verwarring

Het schoolvak bedrijfseconomie roept bij velen vragen op. Het is onduidelijk wat het vak omvat en wat het niet omvat of er zijn misconcepties over. Daarnaast verstaan universiteiten en hogescholen allemaal iets anders onder de naam bedrijfseconomie. Of gebruiken ze de naam helemaal niet (meer). Wel hanteren ze de term bedrijfskunde, en dat is razend populair bij de huidige studiekeizer.

What's in a name? Een merknaam zorgt dat een product – dus ook een vak – zich kan identificeren en onderscheiden en daarnaast aantrekkelijk is. En daar gaat het dus mis, de merknaam 'bedrijfseconomie' is

verwarrend. En dat is slechte marketing. Marketing is trouwens geen onderdeel van bedrijfseconomie. Of wacht, toch wel, in het Nederlandse voortgezet onderwijs tenminste.

Dit artikel heeft als doel om de verwarring rondom de naamgeving van het vak bedrijfseconomie op te klaren. We geven adviezen aan docenten en scholen om het huidige vak duidelijker te positioneren bij scholieren. Daarnaast geven we aanbevelingen ten aanzien van het examenprogramma. Een en ander kan het vakgebied helpen om zowel op middelbaar onderwijs als voor vervolgopleidingen herkenbaar en aantrekkelijk te blijven.

Geschiedenis van het schoolvak

In een grijs verleden bestond het vak 'economie 2', een vak dat zich vooral toespitste op accountancy, of zelfs nog smaller: bedrijfsadministratie. Boekhoudtrucjes werden aangeleerd waarvan het onduidelijk was wat de gemiddelde middelbare scholier er in de toekomst aan zou hebben. Voor economiestudenten was het wel handig, want het overlapte vrijwel volledig met cursussen in het vervolgonderwijs. Wel balen als je dan het vak economie 2 niet had gehad.

Dat moest anders, en dat gebeurde in 2001 met een omvorming naar het schoolvak management & organisatie (M&O). Er werd gekozen voor een bredere, meer bedrijfskundige benadering die de leerling liet zien dat een organisatie meer omvat dan alleen de administratie ervan.

De commissie Boot constateerde echter in 2016 terecht dat het M&O-vak leerlingen kennis aanleerde zonder inzicht en dat het vak daardoor niet aansloot bij de praktijk van ondernemen en moderne economie. De commissie pleitte voor een contextrijk vak dat leerlingen leert denken als een ondernemer, financieel verantwoordelijke of manager. Een naamswijziging hoorde daar blijkbaar bij.

De oorspronkelijke bedoeling van de commissie Boot was om het vak 'bedrijfseconomie, ondernemerschap

Aanwezigheid van Vakken per Universiteit en Opleiding									
Erasmus Universiteit Rotterdam - BSc Bedrijfskunde	Ja	Ja	Beetje	Beetje	Beetje	Ja	Beetje	Ja	Beetje
Open Universiteit - BSc Bedrijfskunde	Ja	Ja	Beetje	Beetje	Nee	Beetje	Ja	Ja	Beetje
Radboud Universiteit - BSc Bedrijfskunde	Ja	Beetje	Beetje	Ja	Nee	Beetje	Ja	Beetje	Beetje
Tilburg University - BSc Bedrijfskunde	Ja	Ja	Beetje	Ja	Beetje	Beetje	Ja	Ja	Beetje
Vrije Universiteit - BSc Bedrijfskunde	Ja	Ja	Beetje	Beetje	Beetje	Nee	Beetje	Beetje	Beetje
Erasmus Universiteit Rotterdam - BSc Economie en Bedrijfsconomie	Beetje	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Beetje	Ja	Ja
Radboud Universiteit - BSc Economie en Bedrijfsconomie	Nee	Nee	Nee	Beetje	Nee	Nee	Beetje	Beetje	Ja
Tilburg University - BSc Economie en Bedrijfsconomie	Beetje	Nee	Nee	Beetje	Nee	Nee	Beetje	Ja	Ja
Universiteit van Amsterdam - BSc Economie en Bedrijfsconomie	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja
Vrije Universiteit - BSc Economie en Bedrijfsconomie	Beetje	Nee	Nee	Beetje	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja
	Organisatie/Strategie	SC-Operations Management	Personenbeheersysteem	MVO/duurzaamheid	Ondernemingsrecht	Ondernemerschap	Marketing	Accounting	Finance
									Algemene Economie

Tabel 1. aanwezigheid van vakinhoud per universiteit en opleiding.

Een 'Nee' betekent minder dan 4 ECTS, een 'Beetje' betekent tussen 4 en 10 ECTS en een 'Ja' betekent 10 ECTS of meer. Bepaald op basis van de namen van de verplichte vakken in het reguliere programma van Nederlandstalige bachelor's of science.

BSc Bedrijfskunde van Universiteit Groningen is buiten beschouwing gelaten vanwege de snelle specialisatietrajecten. Engelstalige opleidingen en opleidingen IBA (International Business Administration) zijn buiten beschouwing gelaten.

en financiële zelfredzaamheid' te noemen (SLO, oktober 2014). Dat is nooit gebeurd. In de wet heet het schoolvak bedrijfseconomie (uitvoeringsbesluit WVO 2020, art. 2.6 lid 3).

Ook in de recente opdracht tot vakvernieuwing vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan SLO wordt gesproken over het schoolvak bedrijfseconomie. De onderwerpen ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid zijn wel in het examenprogramma terechtgekomen, maar niet in de naam van het schoolvak.

Waarom de naam bedrijfseconomie gegeven is aan het schoolvak is ons onbekend. In ESB schreven Kolkman en Boot in 2016: 'In dit artikel gaan wij niet in op het onderscheid tussen bedrijfseconomie en bedrijfskunde, de Engelstalige term "business administration" komt goed overeen met wat traditioneel op Nederlandse universiteiten onder bedrijfseconomie wordt verstaan.' Men wuifde de semantiek dus weg.

Mismatch met vervolgoopleidingen

Om het probleem van de naamgeving in kaart te brengen, hebben we een overzicht gemaakt van de vakinhoud die aan bod komt in universitaire bachelor-opleidingen. We hebben ons beperkt tot Nederlandstalige BSc-opleidingen met bedrijfskunde of bedrijfseconomie in de studienaam. Tabel 1 geeft een overzicht van de vakinhoud die deze opleidingen bevatten.

Op basis van de namen van de verplichte vakken in de reguliere programma's observeren we dat de vakinhoudelijke onderwerpen gerelateerd aan organisatie, marketing, supply chain management, personeel, maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO),

ondernemerschap en ondernemingsrecht voornamelijk voorkomen in de opleidingen die de naam 'bedrijfskunde' dragen. Daarentegen zijn de vakgebieden accounting, finance en algemene economie (micro-economie, macro-economie en aanverwant) in alle opleidingen genaamd 'economie en bedrijfs-economie' terug te vinden.

'Een en ander kan het vakgebied helpen om zowel op middelbaar onderwijs als voor vervolgoopleidingen herkenbaar en aantrekkelijk te blijven.'

Opvallend is dat geen enkele vervolgoopleiding in het wetenschappelijk onderwijs de naam bedrijfseconomie heeft, ondanks dat het schoolvak zo heet. Een leerling, mentor, decaan of ouder kan dus abusievelijk concluderen dat er geen gespecialiseerde vervolgoopleiding op de universiteit aansluit op het schoolvak. Tot 2023 had Tilburg University nog een bachelor met de naam bedrijfseconomie, maar deze is hernoemd tot bedrijfskunde om beter recht te doen aan de inhoud en om aan te sluiten bij de naamgeving die in de rest van Nederland geldt.

Op het hbo worden bedrijfseconomische en bedrijfskundige richtingen veelvuldig gekozen. De meest voorkomende vervolgoopleidingen zijn: finance & control (vroeger soms genaamd bedrijfseconomie), technische bedrijfskunde, commerciële economie en,

jawel, bedrijfskunde. Studiekeuze123.nl toont 119 voltijdopleidingen met de zoekterm 'bedrijfseconomie'. Opvallend: de enige opleidingen die het woord 'bedrijfseconomie' in de naam hebben, zijn de lerarenopleidingen.

Ongewenste effecten

De verwarring rondom de naamgeving heeft een aantal ongewenste effecten. Allereerst trekt het schoolvak sommige leerlingen in het voortgezet onderwijs ten onrechte niet. Dat zijn jongeren die nooit verder willen met een economische opleiding (denk aan kunstacademie-, geneeskunde- en techniekkiezers) maar voor wie het schoolvak wel een nuttige basis kan geven.

'Er werd gekozen voor een bredere, meer bedrijfskundige benadering die de leerling liet zien dat een organisatie meer omvat dan alleen de administratie ervan.'

Dat het woord bedrijfseconomie het woord 'bedrijf' bevat kan daarbij misleidend zijn, het vak gaat namelijk ook om non-profit organisaties of huishoudelijke financiën tegenwoordig. Maar dat het 't woord 'economie' bevat is misschien nog wel misleender, omdat het micro-economische steeds minder plaats heeft ten opzichte van het bedrijfskundige.

Daarbij maakt de financiële educatie het vak juist bij uitstek nuttig voor leerlingen die wat minder economische en rekenkundige voelsprietten hebben. Maar die kiezen het vak nu juist niet. Er zijn zelfs scholen die denken dat bedrijfseconomie nog steeds draait om het aanleren van boekhoudtrucjes of erg lijkt op economie. Scholen kiezen soms zodoende om bedrijfseconomie niet open stellen voor leerlingen met N&G- of N&T-profiel of zelfs helemaal niet aan te bieden.

Vervolgens heeft de naamgeving nog een effect op keuzes voor vervolgopleidingen en uitval van eerstejaars studenten. Op Tilburg University hebben wij mogen ervaren dat veel studenten niet krijgen wat ze denken te krijgen. Dat 'economie en bedrijfseconomie' een relatief hoog uitvalpercentage heeft in Tilburg kan op toeval berusten, maar opvallend is het wel.

We hopen in ieder geval dat niet te veel studenten een bedrijfseconomische opleiding kiezen omdat ze meer willen leren over Burgerlijk Wetboek 1, over onderwerpen als samenlevingsvormen, erven en schenken die in het schoolvak wel voorkomen.

Ook kan de onhandige positionering van het schoolvak (laten we het zo maar noemen) een dempend effect hebben op het aantal studenten dat kiest voor de lerarenopleiding terwijl de tekorten al aanzienlijk zijn. Met een onduidelijke positionering lijken weinig jongeren zich echt aangetrokken te voelen tot dit vak. Ten onrechte, wat ons betreft.

Tenslotte leidt ontevredenheid over de positionering van het vak bedrijfseconomie mogelijk tot leraren die zich niet meer identificeren met het vak en enthousiasme verliezen, uitstromen of vervroegd met pensioen gaan. Leraren gaven in het Vecon-adviesrapport aan SLO aan dat de voorgenomen vakvernieuwing het vak qua karakter nog verder lijkt 'te verschuiven van bedrijfseconomie richting bedrijfskunde' (TEO 3, 2025).

Dit kan de wens zijn van de vakvernieuwingscommissie, en misschien zelfs een goede ontwikkeling, maar sluit niet altijd aan bij de opleiding en voorkeuren van docenten. Vergeet niet dat er inmiddels docenten zijn die zowel economie 2, management & organisatie én bedrijfseconomie hebben gegeven. Hun flexibiliteit kent grenzen.

En hoe denken vervolgopleidingen over de naamgeving? Door de evolutie van het vak, onwetendheid daarvan en mogelijk ook verwarring door de naamgeving negeren vervolgopleidingen vaak de voorkomenis van eerstejaars en starten het liefst voor ieder vak op nul. Wat niet weet, wat niet deert. Dat ondersteunt een doorlopende leerlijn niet.

Aanbevelingen

Wat betreft financiële educatie zouden we graag verschuivingen zien. Idealiter zit financiële educatie in het verplichte curriculum van elke leerling op het voortgezet onderwijs. Hier zijn genoeg voorstanders voor. Echter, het juist nog meer inbedden van financiële educatie in het keuzevak bedrijfseconomie kan er juist toe leiden dat deze beslissing niet gemaakt gaat worden. Want ja, het zit toch al in het keuzevak? Leerlingen zonder dit keuzevak leren zodoende niet over snelle kredieten, gokken, belastingen of studietoelagen. Deze niet-bedrijfseconomie kiezende jongeren zijn dus de dupe.

‘Op Tilburg University hebben wij mogen ervaren dat veel studenten niet krijgen wat ze denken te krijgen.’

Verder raden we scholen aan het vak, in de huidige vorm, voor alle profielkiezers open te stellen, omdat het voor alle profielen een nuttige aanvulling kan vormen. Daarnaast blijft het belangrijk dat leerlingen goed worden voorgelicht over zowel vakkeuze als vervolgopleiding.

Verdiep je er dus als sectie in om overzicht te hebben over het vervolg qua opleidingen, maar ook om inhoudelijk verder boven de stof te staan. Wat leren leerlingen later op de universiteit of het hbo als ze zich verder willen bekwamen in je mooie vak? Met dat inzicht kun je als leraar je leerlingen beter bedienen op havo/vwo en ze voorbereiden op het vervolg. Want veel leerlingen zijn wel degelijk geïnteresseerd in bedrijfseconomie en bedrijfskunde, daar zijn wij van overtuigd.

Onze hoop is dat met deze punten rekening gehouden wordt in het lopend vakvernieuwingstraject. Experimenteer niet te veel en verander de inhoud met beleid. Een advies dat voor iedere vorm van onderwijs zou moeten gelden, maar zeker voor bedrijfseconomie op dit moment. Gegeven dat het vak bedrijfseconomie heet, zal de inhoud zich daaraan moeten conformeren. Bedrijfskunde of financiële educatie zou misschien nuttiger, veelzijdiger of algemeen vormender kunnen zijn voor leerlingen, maar zo heet het vak nu eenmaal niet. Helaas. Die keuze is gemaakt. Wat er nodig is voor een naamswijziging weten wij niet en daar gaan we dan hier ook niet op in.

Referenties

- Kolkman en Boot (2016), *M&O – de positionering van bedrijfseconomie in het middelbaar onderwijs*, ESB, p.85-95.
- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap, 2024. ‘Bijstelling conceptexamenprogramma’s vakkenclusters mens en maatschappij, bewegen en sport, kunst en cultuur en digitale geletterdheid voor vmbo, havo en vwo.’ <https://www.slo.nl/zoeken/@23265/werkopdracht-actualisatie-0/>
- SLO, 2014. ‘Van M&O naar Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid.’ <https://slo.nl/publish/pages/2903/van-management-en-organisatie-naar-bedrijfseconomie.pdf>

Jorna Leenheer is universitair hoofddocent marketing, en associate dean onderwijs aan Tilburg University. Haar expertise is internationalisering, onderwijsontwikkeling en studentenwerving.

Wim Maas is leraar bedrijfseconomie op het d'Oultremontcollege, universitair docent en lerarenopleider aan Tilburg University.